

УДК 378.016:54(075.8)

DOI 10.58407/visnik.253409

Курмакова Ірина<https://orcid.org/0000-0002-8916-6546>

Scopus-Author ID 6603630402

ResearcherID H-2041-2019

Доктор технічних наук, професор,
завідувачка кафедри хімії, технологій та фармації,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка,
(Чернігів, Україна) E-mail: i.kurmakova@gmail.com

Бондар Олена<https://orcid.org/0000-0002-9612-0546>

Scopus-Author ID 54583088800,

ResearcherID AAH-6361-2019

Кандидат технічних наук, доцент,
заступник декана природничо-математичного факультету з наукової роботи,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка,
(Чернігів, Україна) E-mail: bondar4elena@gmail.com

НОВІТНЯ ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ХІМІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ» ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Створена у 1982 р. в Чернігівському державному педагогічному інституті імені Т. Г. Шевченка кафедра хімії зазнала суттєвих змін та реформувань і на часі має назву «кафедра хімії, технологій та фармації». Новітня історія кафедри розпочалася у 2019/20 навчальному році і пов'язана з започаткуванням нових освітніх програм: перший набір бакалаврів за спеціальністю 181 Харчові технології здійснено у 2020/2021 н.р., магістрів – у 2022/2023 н.р. Практично одночасно за зверненням керівництва КП «Чернігівводоканал» кафедра розпочала також підготовку фахівців за освітньо-професійною програмою «Водні технології. Водопостачання та водовідведення». Започаткування та розвиток актуальних для Чернігівського регіону і привабливих для абітурієнтів освітніх програм створив певні проблеми, але й забезпечив можливість підготовки бакалаврів і магістрів за вже усталеними для кафедри спеціальностями, як то 014 Середня освіта (Хімія) та 102 Хімія. Одночасно змінювався і розширювався колектив кафедри, розвивалися нові сфери наукових досліджень.

Мета роботи – аналіз розвитку кафедри хімії, технологій та фармації, висвітлення її наукового потенціалу, можливостей, освітніх інновацій та внеску у підготовку фахівців в умовах сучасних викликів.

Методологія статі базується на використанні принципу об'єктивності та історизму.

Наукова новизна полягає в проведеному аналізі змін та трансформацій, які забезпечили розвиток кафедри хімії, технологій та фармації в умовах зміни попиту на ринку праці та популярності спеціальностей, трансформацій системи вищої освіти в Україні.

Висновки. Сучасні тенденції запиту здобувачів вищої освіти і суспільства призвели до трансформації кафедри хімії, технологій та фармації, що дозволило на базі накопиченого досвіду започаткувати нові освітні програми, розвинути напрямки наукової діяльності, розкрити творчий потенціал викладачів.

Ключові слова: кафедра хімії, професійна підготовка, фундатори кафедри, усталені традиції.

Постановка проблеми. Створена у 1982 р. в Чернігівському державному педагогічному інституті імені Т. Г. Шевченка кафедра хімії зазнала суттєвих змін та реформувань і на часі має назву «кафедра хімії, технологій та фармації».

Ініціатором створення кафедри хімії виступив діючий на той час ректор – доктор біологічних наук, професор О. Ф. Явоненко [5]. Як людина державного мислення, він переймався проблемою якісного навчання школярів природничим наукам і розумів необхідність підготовки вчителів хімії та біології в

північному регіоні України [7]. Створення кафедри хімії було перспективним для розбудови у майбутньому хіміко-біологічного факультету, який був заснований 30 червня 1986 р. згідно наказу Міністерства освіти УРСР № 229.

Закладаючи, зберігаючи та розвиваючи традиції якісної підготовки студентів, академічної свободи, наукової творчості, толерантності, взаємодовіри та поваги до всіх учасників освітнього процесу, в свій час очолювали кафедру викладачі-науковці Яковенко Борис Володимирович (1982–1986 р.), Куратова Тамара Серапіонівна (1986–2005 рр.), Курмакова Ірина Миколаївна (2005 р. по теперішній час).

Суттєві зміни розпочалися у 2019/20 навчальному році і були пов'язані з започаткуванням нових освітніх програм як відклик на зміну популярності професій, регіональний запит ринку праці, необхідність збереження кадрового та наукового потенціалу університету.

Аналіз останніх досліджень. Питання розвитку кафедр, зокрема хімії в ЗВО України, в умовах трансформації системи вищої освіти є актуальним і розглядається у ряді публікацій [2–4, 8]. Коріння традицій викладання хімічних дисциплін у закладах вищої освіти на території сучасної України було закладено з часів формування перших університетів. Так, у Львівському університеті, як одному з найстаріших на території сучасної України, заснування хімічної лабораторії збігається з часом перевідкриття Університету на підставі рішення уряду Австрійської імперії [2]. Відтоді традиції викладання хімічних дисциплін поширилися усюю територією України, і кожен з провідних закладів освіти має свою історію успіху

Наприкінці XIX – на початку XX ст. провідним хімічним центром і кузницею хімічних кадрів був Харківський університет (нині Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), який на той час не мав конкурентів в Україні у галузі хімії. Цей заклад освіти відомий діяльністю І. Гізе, М. М. Бекетова, М. І. Измайлова [3]. На сьогодні ХНУ має потужний хімічний факультет, що включає 6 кафедр: кафедра фізичної хімії, кафедра неорганічної хімії, кафедра хімічної метрології, кафедра органічної хімії, кафедра хімічного матеріалознавства та кафедра прикладної хімії.

Історія розвитку викладання хімічних дисциплін у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара представлено у роботі [8]. Автори детально описують досягнення та трансформації кафедр фізичної та неорганічної хімії, аналітичної хімії, органічної хімії, хімії і хімічної технології високомолекулярних сполук, а також кафедри харчових технологій. В роботі наведено відомості про викладачів, співробітників та найвідоміших випускників за всі роки його існування

На Чернігівщині провідними закладами, в яких здійснюється підготовка хіміків та вчителів хімії є Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя та Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Розвиток і становлення кафедри хімії Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя описано Н. І. Лукашовою [4]. Представлено основні напрями її діяльності з підготовки вчителів хімії з 1934 по 2003 рік, представлено розвиток традицій та пошуки інноваційних підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців хімії та вчителів хімії. Історія кафедри хімії НУЧК імені Т. Г. Шевченка від початку до 40-річчя детально висвітлена у виданні [6].

Трансформація вищої освіти та виклики для викладання хімії сьогодення висвітлені в [1].

Мета статті – аналіз напрямків розвитку кафедри хімії, технологій та фармації Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, висвітлення її наукового потенціалу, можливостей, освітніх інновацій та внеску у підготовку фахівців в умовах сучасних викликів.

Основний матеріал. Можна вважати, що новітня історія кафедри розпочалася у 2019/20 навчальному році, що пов'язано з започаткуванням нових освітніх програм, і відповідає Стратегії розвитку університету. В цей час, маючи досвід роботи в Національному університеті «Чернігівська політехніка» по відкриттю спеціальності 181 Харчові технології, до складу кафедри долучилася професор, доктор технічних наук Сиза Ольга Іллівна (член експертної ради МОН з технологій харчової, легкої та хімічної промисловості). За підтримки керівництва університету та кафедри вона розгорнула активну роботу по започаткуванню відповідної спеціальності в НУЧК імені Т. Г. Шевченка з акцентом на харчові технології оздоровчих продуктів та інженерну складову підготовки майбутніх фахівців. Вибір кафедри хімії та фармації, як випускової кафедри для інженерів-харчовиків, був обумовлений необхідністю ґрунтовної хімічної підготовки як складової аналізу продуктів на відповідність якісним показникам та теоретичної бази технологічних процесів.

Розширення спектру освітніх програм потребувало зміни назви кафедри. За рішенням вченої ради НУЧК імені Т. Г. Шевченка (протокол №2 від 25.09.19) з 01 жовтня 2019 р. її перейменовано у кафедру хімії, технологій та фармації. До викладацького штату були запрошені кандидати технічних наук Городиська Олена Володимирівна і Ребенок Євген Вікторович. Слід зазначити, що Є. В. Ребенок є випускником кафедри 2000 р., який в 2009 р., маючи досвід практичної роботи, захистив дисертацію за спеціальністю 05.18.05 – технологія цукристих речовин та продуктів бродіння на тему «Розробка технології електрохімічної модифікації картопляного крохмалю» в Національному університеті харчових технологій. Також до складу кафедри приєдналася випускниця НУХТу Лапицька Надія Василівна, яка невдовзі захистила PhD дисертацію на тему «Удосконалення технології хліба житньо-пшеничного з використанням шротів зародків зернових культур та плодів шипшини» за спеціальністю 181 – харчові технології. Це забезпечило наявність повноцінної робочої групи зі спеціальності і можливість отримання у 2019 р. ліцензії на підготовку бакалаврів за ОП «Харчові технології та інженерія», а у 2021 – магістрів за ОП «Харчові технології оздоровчих продуктів».

Перший набір бакалаврів за спеціальністю 181 Харчові технології було здійснено у 2020/2021 навчальному році, магістрів – у 2022/2023.

Відкриття нових освітніх програм технологічного напрямку потребувало суттєвої розбудови матеріальної бази, створення навчальних лабораторій харчових технологій для підготовки фахівців для харчової промисловості. Завдяки підтримці ректорату та спонсорській допомозі були створені лабораторія технологій харчових виробництв та ресторанної справи і лабораторія контролю якості сировини, допоміжних матеріалів та харчових продуктів.

У 2021/22 навчальному році до складу кафедри була зарахована доцент Савченко Олеся Миколаївна, що посилило кадрове забезпечення підготовки фахівців харчових технологій, враховуючи її направлення на навчання у цільовій докторантурі.

У 2023/24 навчальному році долучився до викладацького складу кафедри кандидат технічних наук фахівець-професіонал Шкляєв Олексій Миколайович, який має досвід роботи на посадах провідного інженера-технолога на ТОВ «Компанія БАЛЕКС», технолога з розробки нових видів продуктів на ПП ВТК «Лукас».

У цей період кафедра також започаткувала освітньо-професійну програму «Готельно-ресторанна справа» (гарант ОП к.т.н. Лапицька Н. В.), перша акредитація і перший випуск бакалаврів якої планується у поточному навчальному році. Для посилення фахової підготовки майбутніх рестораторів до складу кафедри було долучено Філона Андрія Михайловича, який у цьому році завершує навчання в аспірантурі Сумського національного аграрного університету за спеціальністю Харчові технології і є вже співавтором ряду патентів, зокрема Спосіб отримання варено-замороженого м'яса Ахатини гігантської (Патент України № 155107 (2024)); Спосіб виробництва ізопротеїну (Патент України на винахід № 129068 (2024)); Спосіб отримання білкового ізоляту зі шроту насіння гарбуза (Патент України № 159731 (2025)).

Стрімко розширюється коло стейкхолдерів зазначених спеціальностей, до яких увійшли керівництво та фахівці ПП «Амеліна», ПАТ «АБІНБЕВ ЕФЕС Україна», ТОВ «Добродія Фудз», ТОВ «Сільпо-ФУД», ТОВ «Смачна Паляниця», ТОВ «Хлібний Гурман», ПБП «ВИМАЛ», ТОВ «Живий колос», ТОВ «Наша булочка», кафе Bumblebee (м. Чернігів). Розвивається практика гостьових лекцій, для проведення яких лише за останні 2 роки були запрошені доцент кафедри технології консервування Катерина Володимирівна Рубанка (НУХТ, м. Київ); професор Geert Potters (Antwerp Maritime Academy, Belgium); старший науковий співробітник біотехнологічної компанії Senomux (Каліфорнія, США) Людмила Чумакова; комерційний директор мережі ресторанів Enjoy Group, автор консалтингового проекту «ДеЩоЄ» Владислав Гук; Director Medical Safety Iryna Tsyhankova (Німеччина).

Започаткування та розвиток актуальних для Чернігівського регіону і привабливих для абітурієнтів освітніх програм створив певні проблеми, але й забезпечив можливість підготовки бакалаврів і магістрів за вже усталеними для кафедри, неодноразово акредитованими спеціальностями, як то 014 Середня освіта (Хімія), 102 Хімія, 226 Фармація, промислова фармація.

Слід зазначити, що практично одночасно з започаткуванням підготовки бакалаврів за спеціальністю 181 Харчові технології за зверненням керівництва КП «Чернігівводоканал» та завданням ректора НУЧК імені Т.Г. Шевченка проф. Олега Шеремета, кафедра розпочала підготовку бакалаврів за освітньо-професійною програмою «Водні технології. Водопостачання та водовідведення». Для викладання технічних дисциплін відповідного спрямування до складу кафедри були зараховані кандидати технічних наук, доценти Бакалов Валерій Григорович, Королев Олександр Олександрович, Котельчук Леонід Серафимович, Котельчук Андрій Леонідович. Відповідно було розпочато створення лабораторії водних технологій та процесів і апаратів, започаткована у 2025 році регіональна науково-практична конференція «Водні ресурси: сучасний стан, ефективні технології раціонального використання та охорона» присвячена Всесвітньому дню води, видано збірник тез.

Завдяки ініціативі гаранта ОП «Водні технології. Водопостачання та водовідведення» доцента А. Л. Котельчука у 2025 р. розширилася міжнародна співпраця Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Зокрема з'явилися перспективи роботи і наукових досліджень спрямованих на вивчення можливості адаптації в Україні європейських вимог до водопостачання в рамках євроінтеграційних процесів. Декларуючий договір про співпрацю було підписано в особі ректора професора Олега Шеремета та d.o.o. LIB GRADNJE (м. Мозире, Словенія) в особі директора Бранко Дражетіча. А. Л. Котельчук організував і розгорнув виконання госпдоговірної теми за фінансування Кіптівської сільської громади «Проведення прикладного наукового дослідження водозаборів підземних вод Кіптівської сільської територіальної громади Чернігівського району Чернігівської області». До практично важливих досліджень долучилися викладачі кафедри і студенти.

Дослідження води Чернігівського регіону та її якості набуло нових акцентів під час міжнародної конференції «Biogeosphere and Socium» (September 25-27, 2024; Słupsk, Poland), де була розпочата активна робота по дослідженню сезонної динаміки якості води у малих річках та впливу на неї гідротехнічних споруд. Саме ця тематика викристалізувалася як спільна наукова проблема дослідників природничо-математичного факультету НУЧК імені Т. Г. Шевченка і Поморського університету в Слупску.

Відкриття нових освітніх програм активізувало наукову роботу кафедри, яка охарактеризована в таблиці.

**Характеристика наукової роботи кафедри хімії,
технологій та фармації НУЧК імені Т.Г. Шевченка**

Характеристика наукової діяльності	2022	2023	2024
Публікації у виданнях, що індексуються у базі Scopus та/або Web of Science	-	4	13
Публікації у фахових періодичних наукових виданнях України	6	6	4
Науково-методичні праці (навчальні та навчально-методичні посібники та методичні рекомендації)	-	18	6
Статті у міжнародних виданнях	5	3	1
Матеріали, тези доповідей міжнародних та Всеукраїнських конференцій	33	35	39
Загальна кількість праць	44	66	63
Цитувань в Scopus	23	27	43
Цитувань у Web of Science	16	9	7
Сумарний h-індекс в Google Scholar	44	64	65

Здобувачі вищої освіти нових спеціальностей активно беруть участь в науковій роботі. Це знаходить відображення в публікації праць за їх участю, у тому числі у фаховому міжнародному виданні НУЧК імені Т. Г. Шевченка «Biota. Human. Technology», яке було започатковано у 2022 році (головний редактор професор кафедри екології, географії та природокористування О. В. Лукаш). до складу редакційної колегії якого увійшли викладачі кафедри хімії, технологій та фармації І. М. Курмакова, О. Ю. Купчик, О. І. Сиза, О. М. Савченко, Н. В. Лапицька.

Студенти відносно нової для кафедри хімії, технологій та фармації і університету спеціальності 181 Харчові технології неодноразово виборювали призові місця на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, якій проводить провідний заклад вищої освіти – Національний університет харчових технологій. Так, у 2024 р. Кароліна Бережняк стала призеркою у секції «Технології бродильних виробництв і консервування», а керівником роботи була доцент Н. В. Лапицька. У 2025 році переможна традиція була продовжена. При цьому студенти зазначеної спеціальності активно долучаються до таких традиційних змагань хіміків, як Всеукраїнський фестиваль учнівських та студентських проектів з хімії, організованого Полтавським національним педагогічним університетом імені В. Г. Короленка спільно з Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти». Так у 2024/25 навчальному році у фестивалі взяли участь Аріна Довгель (спеціальність 181 Харчові технології) з проектом «Активність ферментів ліпази і ліпоксигенази у сировині для виробництва граноли» (керівник к.т.н. Надія Лапицька); Вікторія Шкурай (спеціальність 181 Харчові технології) з проектом «Каротиновмісна сировина для збагачення імбірнопечива» (керівник к.т.н. Надія Лапицька); Владислав Кудрик (спеціальність 102 Хімія) з проектом «Тіофенозаміщені карбонові кислоти» (керівники к.т.н. Олена Бондар та Олександр Макей). Усі роботи здобувачів відзначені організаторами фестивалю відповідними дипломами.

«Хімічний калейдоскоп» – 2025 також став переможним: дипломи I ступеня отримали здобувачі вищої освіти, які навчаються на ОП Хімія, Анна Зуй та Вероніка Вороніна. Дипломи II ступеня отримали Олена Рибалочко і Аліна Руденко, які навчаються на ОП Харчові технології та інженерія.

Слід зазначити, що саме здобувачі вищої освіти нових спеціальностей були ініціаторами, а викладачі кафедри (доценти Городиська О. В., Лапицька Н. В.) сприяли започаткуванню та розвитку співпраці НУЧК імені Т. Г. Шевченка з міжнародною компанією SkillSprint. Завдяки цьому вже 3 рік поспіль студенти спеціальностей 241 Готельно-ресторанна справа та 181 Харчові технології мають можливість набутти професійних та комунікативних навичок у Болгарії. Це є ефективною практикою, що поєднується з набуттям досвіду та відпочинком.

В останні роки активізувалася діяльність викладачів кафедри по створенню нових навчальних посібників. Так, у 2023 р. видано навчальні та навчально-методичні посібники «Біологічно активні речовини» (автори доценти В. О. Янченко, Ю. В. Вороніна-Тузовських, В. М. Полетай); «Хімія природних сполук (Ізопреноїди та стероїди)» (автори доценти В. О. Янченко, О. С. Смольський, Н. С. Ясна); «Олімпіадні задачі з хімії: III етап Всеукраїнської хімічної олімпіади Чернігівська область» (за загальною редакцією І. М. Курмакової), «Збірник задач з аналітичної хімії» (укладач О. Ю. Купчик); «Методика навчання хімії в 10–11 класах закладів загальної середньої освіти: навчально-методичний комплект» (укладач П. В. Самойленко); «Товарознавство і захист прав споживачів» (укладачі доценти Н. В. Лапицька, О. В. Городиська). У 2024 р. видано посібники «Педагогіка вищої школи: навчально-методичний комплект» (автор доцент П. В. Самойленко) та «Механізми органічних реакцій» (автор доцент В. О. Янченко). Слід зазначити, що посібники за співавторства доцента В. О. Янченка неодноразово (2023 р., 2024 р.) були

номінантами Всеукраїнського конкурсу «Краще видання року» від ГО «Національна академія наук вищої освіти України».

Таким чином, відкриття нових спеціальностей, які базуються на загальній хімічній підготовці, поставило перед кафедрою хімії, технологій та фармації нові задачі, розширило перспективи, забезпечило майбутнє. При цьому кафедра традиційно забезпечує наукову та методичну підтримку першого та другого етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії, бере активну участь у конкурсі-захисті робіт МАН (як керівництво роботами школярів, так і робота в журі), проводить науково-популярні лекції для учнів шкіл міста та області і чекає нових здобувачів вищої освіти для набуття спеціальностей, які потребують загальної або ґрунтовної фахової хімічної підготовки.

Висновок. Сучасні тенденції запиту здобувачів вищої освіти і суспільства призвели до трансформації кафедри хімії в кафедру хімії, технологій та фармації, що дозволило на базі накопиченого досвіду започаткувати нові освітні програми, розвинути напрямки наукової діяльності, розкрити творчий потенціал викладачів та здобувачів вищої освіти.

References

1. Plastun A., Kozmenko S. Stolen Ukrainian universities: An invisible russian weapon. *Problems and Perspectives in Management*, 2025. Vol. 23, №2-si. P. 151–175. doi:10.21511/ppm.23(2-si).2025.11
Plastun, A. & Kozmenko, S. (2025). Stolen Ukrainian universities: An invisible russian weapon. *Problems and Perspectives in Management*, 23(2-si), 151–175. doi:10.21511/ppm.23(2-si).2025.11
2. Дмитрів Г. Жива книга історій успіху випускників хімічного факультету. Львів: ЛНУ, 2020. 143 с.
Dmitriv, G. (2020). Zhiva kniga istorij uspihu vipusknikov himichnogo fakultetu [Live book of success stories from graduates of the Faculty of Chemistry]. Lviv, Ukraine: LNU. 143. [in Ukrainian].
3. Історія хімії: навчальний посібник / О. М. Камінський, Р. О. Денисюк, О. У. Кондратенко, та ін. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. 197 с.
Kaminskiy, O. M., Denisyuk, R. O., Kondratenko, O. U., Chajka, M. V., Yevdochenko, O. S. & Avdye-yeva O. Yu (2019). Istoriya himiyi: navchalnij posibnik [History of chemistry: textbook]. Zhitomir, Ukraine: ZhDU im. I. Franka. 197. [in Ukrainian].
4. Лукашова Н.І. Кафедра хімії та підготовка учителів хімії в ніжинській вищій школі: сторінки історії. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського*. Серія: Теорія та методика навчання природничих наук. 2025. No 8. С. 58–74.
Lukashova, N.I. (2025) Kafedra himiyi ta pidgotovka uchiteliv himiyiv nizhinskij vishij shkoli: storinki istoriyi [The Department of Chemistry and the training of chemistry teachers at Nizhyn Higher School: pages from history]. *Naukovi zapiski Vinnickogo derzhavnogo pedagogichnogo universitetu imeni M. Kocyubinskogo*. Seriya: Teoriya ta metodika navchannya prirodnicnih nauk – *Scientific Issues of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University*. Section: Pedagogics and Psychology. 8. 58–74. [in Ukrainian].
5. Носко М. О. Керівник, педагог, учений. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. 2009. Вип. 72. С. 7–8.
Nosko, M. O. (2009) Kerivnik, pedagog, uchenij [Manager, educator, scholar]. *Visnik Chernigivskogo derzhavnogo pedagogichnogo universitetu*. Seriya: Pedagogichni nauki. – *Bulletin of Chernihiv State Pedagogical University*. Section: Pedagogical Sciences. 72. 7–8. [in Ukrainian].
6. Олімпіадні задачі з хімії: III етап Всеукраїнської хімічної олімпіади Чернігівська область. Навчальний посібник / Ірина Курмакова, Віктор Янченко, Олена Бондар та ін. Чернігів: НУЧК, 2023. 165 с.
Kurmakova I. M., Yanchenko V. O., Bondar O. S., Tkachenko S. V., Gruznova S. V., Samoilenko P. V., ... Smol'skiy O. S. (2023). Olimpiadni zadachi z himiyi: III etap Vseukrayinskoyi himichnoyi olimpiadi Chernigivska oblast.: navch. posib. [Olympic chemistry problems: Stage III of the All-Ukrainian Chemistry Olympiad, Chernihiv Region: study guide]. Chernihiv, Ukraine: NUChK. 165. [in Ukrainian].
7. Проніков О. К. Організатор вищої педагогічної освіти О. Ф. Явоненко. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. 2014. Вип. 120. С. 5–7.
Pronikov, O. K. (2014). Organizator vishoyi pedagogichnoyi osviti O. F. Yavonenko. [Organizer of higher pedagogical education O. F. Yavonenko]. *Visnik Chernigivskogo nacionalnogo pedagogichnogo universitetu*. Seriya: Pedagogichni nauki. – *Bulletin of Chernihiv State Pedagogical University*, Section: Pedagogical Sciences. 120. 5-7. [in Ukrainian].
8. Стець Н. В., Коваленко В. С., Варгалюк В. Ф. Хімічний факультет Дніпровського національного університету імені Олеса Гончара. Історія. Сьогодення. Випускники. Д.: Вид-во «ЛІРА», 2018. 96 с.
Stec, N. V., Kovalenko, V. S., & Vargalyuk, V. F. (2018). Himichnij fakultet Dniprovskogo nacionalnogo universitetu imeni Olesya Gonchara. Istoriya. Sogodennya. Vipuskniki. [Chemistry Department of Oles Honchar Dnipro National University]. Dnipro, Ukraine: LIRA. 96. [in Ukrainian].

Kurmakova Iryna<https://orcid.org/0000-0002-8916-6546>

Scopus-Author ID 6603630402

ResearcherID H-2041-2019

Sc.D in Technical Science,
Professor Head of Department of Chemistry, Technology and Pharmacy,
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: i.kurmakova@gmail.com

Bondar Olena<https://orcid.org/0000-0002-9612-0546>

Scopus-Author ID 54583088800

ResearcherID AAH-6361-2019

Ph.D. in Technical Science, Associate. Prof.
Deputy Dean for Scientific Work of the Faculty
of Natural Sciences and Mathematics,
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: bondar4elena@gmail.com

RECENT HISTORY OF THE DEPARTMENT OF CHEMISTRY AT THE T. H. SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY «CHERNIHIV COLEHIUM»

Established in 1982 at the T. G. Shevchenko Chernihiv State Pedagogical Institute, the Department of Chemistry underwent significant changes and reforms, and is now known as the «Department of Chemistry, Technology, and Pharmacy». The latest history of the department began in the 2019/20 academic year and is associated with the launch of new educational programs: the first enrollment of bachelor's degree students in the specialty 181 Food Technology took place in the 2020/2021 academic year, and master's degree students in the 2022/2023 academic year. Almost simultaneously, at the request of the management of the Chernihivvodokanal municipal enterprise, the department also began training specialists in the educational and professional program «Water Technologies. Water Supply and Water Disposal». The launch and development of educational programs relevant to the Chernihiv region and attractive to applicants created certain challenges, but also provided an opportunity to train bachelors and masters in the specialties already established for the department, such as 014 Secondary Education (Chemistry) and 102 Chemistry. At the same time, the department's staff was strengthened and expanded, and new areas of scientific research were developed.

The purpose of the work is to analyze how the Department of Chemistry, Technology, and Pharmacy adapts and contributes to specialist training amid current scientific, educational, and labor market challenges.

The methodology of the article is based on the use of the principles of objectivity and historicism.

The scientific novelty lies in the analysis of changes and transformations that have ensured the development of the Department of Chemistry, Technology, and Pharmacy in the context of changing labor market demand and the popularity of specialties, as well as transformations in the higher education system in Ukraine.

Conclusions. Current trends in the demands of higher education seekers and society have led to the transformation of the Department of Chemistry, Technology, and Pharmacy, which has made it possible to launch new educational programs, develop areas of scientific activity, and unlock the creative potential of teachers based on accumulated experience.

Key words: department of Chemistry, professional training, founders of the department, established traditions.

Стаття надійшла до редакції 10.12.2025 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор **Ольга Мехед**